ب□ م□و□تەدکردنی عەدلەخانم لە لاوکە داستانی دەروێش عەڤدی.. یونس تانج

سوکایەتیکردن بە هەر کەسێک لە هەر پلەو پایەیەک، بە هەر ئایدیۆلۆژیایەکی ئاسمانی و زەمینی، بەشێکە لە قەیرانی ئەخڵاقی و نەبوونی گوتارێکی ئەقڵانی و ئیفلاسێکی بێ چەندوچوونی مەعریفی.

جوڵاندنی کۆ هەستی ئیماندارانی سادە بۆ مەرامگەلێکی تایبەت، دروستکردنی واتە وات و هەلڵاو هەنگامەیەک، لە بارەی یەکێک لە دێڕەکانی لاوکێکی کوردی بە ناوی دەروێش عەڤدی، کە سەرچاوەکەی داستانێکی چەند سەد ساڵەیە لە باکوری کوردستان، جێگەی ڕامانە ” منێ ڕۆژێ سێ جارا کەرەم دکەم ب دەروێشێ عەڤدی.. حاشا دکەم ل دینێ موحەممەدی.. ساف ئەز ئێزدیمە”

لە تەواوی ئەو بڵاوکراوە و بەیاننامەو لێدوانە مەتەڵیانەی دەربڕدراون، تەنها باس لەوە دەکرێت کە سوکایەتی بە ئایینی ئیسلام کراوە، بەبێ ئەوەی ئاماژە بە وشەو دەستەواژەیەک بدرێت لەم سوکایەتیپێکردنە، بەبێ ئەوەی مەغزا و هۆکارەکانی بە سوکایەتی دانانی ئەم دێڕە بخرێتە پێش چاو.

هەر چەند لەم دێڕە ورد دەبیتەوە هیچ جۆرە سوکایەتییەک بەدی ناکرێت، تەنها کەسێک هەیە کە بانگەشەی گۆڕینی ئایینەکەی دەکات، عەدلەخانم وەک کچە دلبەرێکی موسڵمان، پاش کوشتنی خۆشەویستەکەی، لە حەژمەت ژانی دڵی خۆی، لاوک و لاواندنەوەیەک بۆ مێرخاسە بە زوڵم ک□وژراوەکەی دەچڕێت، لە یەکێک لە بەندەکان باس لە گۆڕینی ئایینەکەی دەکات و دەخوازێت بچێتە سەر ئایینی خۆشەویستەکەی (ئێزدیاتی).

ئەمە و ئەگەر لە ڕوانگەیەکی دیکەوە ئەم بەرگرییەی دەروێش عەڤدی بە سوکایەتی سەیر نەکرێت، بەوەی چۆن زاتی ئەوەی کردووە لە بەرامبەر شمشێری پیرۆزی سەڵتەنەتی عوسمانی بەرگری لە دەڤەر و خاکەکەی بکات!!

لە ڕاستیدا هەڵبژاردن و دەستبەرداربوون و گۆڕینی ئاین بابەتێکە پەیوەندی بە خودی مرۆڤ خۆیەوە هەیە، لە قورئانیشدا لە چەندان ئایەت ئاماژە بەم ڕاستییە کراوە، هەڵبەتە ئەگەر بوار بدەن و ئەم ئایاتانە بە نەسخکراو و مەنسوخ بە ئایاتی سەیف لە قەڵەم نەدەن!!

خۆ بواردن لە ڕوون نەکردنەوەی ئەوەی بۆچی حاشاکردن لە ئایین سوکایەتییە، دەرخەری ئەوەیە ئەوان وەک خوازییەیەک و کۆدێک وشەی سوکایەتی بەکاردێنن، ئەگەرنا وشە ڕاستەکە بریتییە لە هەڵگەڕاوە یاخود موڕتەد، بەپێی ئەحادیسیش هەرکەسێک لە ئیسلام هەڵگەڕێتەوە دەکوژرێت، بەڵام بۆچی توقییە و تەدلیس دەکرێت و ڕەپ و ڕاست ئاماژە بەو فەرموودەیە ناکرێت، ئەوەیان جێگە باسی ئەم وتارە نییە.
کەت و بەندکردنی ئەدەبی کوردی هیچ سودێک ناگەیەنێت، لە گاڤێکدا زایەڵەیەکی زەبەلاح خەریکە سەرهەڵدەدات، نیازمەندە بە گوێرەی نۆڕمە ڕەجعییەکانی ئەو حوکمی وێژە و فەرهەنگ و میراتە کەلەپووری و کلتووری و ژیارییەکانی کورد بکرێت، هەروەها بە پێی میزاج و پێوانەی ئەوان فڵان دەق و فیسار دەق پەسند بکرێت و ئەوی دیکە ئەنفال بکرێت.

وێڕای ئەوەی دەقە ئەدەبی و فۆلکلۆرییەکان هیچ جۆرە حوکمێکیان بەسەردا ناسەپێت، چونکە ئاوێزانن بە هەست و سۆز و خەیاڵ و هەڵچوونە ناوەکییەکانەوە..ئەم قسەیەی عەدلەخانم تەنانەت لە واقیعیشدا هیچ دەرهاوێشتەیەکی لێناکەوێتەوە، چونکە ئەلی ئەزدی هاوشێوەی جووەکان وەک ئاینێکی داخراو، ڕێگە نادات هیچ کەسێک بێتە ناو ئایینەکەوە، ئەگەر ئەم کەسە بە دایک و باوک ئەزدی نەبێت. بێگومان عەدلەخانم چاک لەم ڕاستییە حاڵی بووە، بۆیە پەنای بۆ ڕەگەزێکی ئەندێشەیی بردووە بۆ بەدیهێنانی ئەم کارە نەکردەیە.
ئەم ڤەرژنە کۆنە لە تەدەیون، ئەم دنیا بینییە داخراوە بە ئایین، لە لایەن تەوژمێک کە هەڵگری دیدێکی توندگیری فەندەمەنتاڵە بە دین و شەریعەت، خەتەرناکەو سەرەتای زەنگێکی مەترسیدارە لە بەردەم ئازادی ئایینی تاک، هەڵبەت پەیامێکی ناڕاستەوخۆ و چاو سورکردنەوەیەکیشە بە سەرجەم تاکەکانی جڤات و فەرخوازان، بە شێوەیەک بێت.. ئێمە لە کچی ناو داستانەک کە بە ستران دەڵێت واز لە ئاینەکەم دەهێنم خۆش نەبووین، لە هیچ کەسێک خۆشنابین گەر کاتی خۆی بێت.

لە کۆتاییدا بڕیاری لابردنی ئەم داستانە لە پڕۆگرامی خوێندن هیچ نییە جگە لە ملدان بە ویستی نەگریسی توندڕەوی و سەپاندنی ئیڕهابی فکری، لە ئاکامیشدا جێبەجێکردنی حوکمی هەڵگەڕانەوەکە لە عەدلەخان و ملپێکەاندنی بە بەرچاوی وەزارەتی پەروەردەوە!!

یونس تانج